

Decyzja
Prezydium KK
nr 150/19

ws. opinii o senackim projekcie ustawy o zmianie
ustawy o emeryturach i rentach z FUS

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawia następujące uwagi do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (druk senacki nr 12).

Prezydium KK docenia to, że projekt obejmuje szerszą grupę osób niż wymienione w wyroku TK P 20/16, a mianowicie obok kobiet, które na wcześniejszą emeryturę przeszły na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, regulacja dotyczyć będzie także - będących w identycznej sytuacji - osób z rocznika 1953, które na wcześniejszą emeryturę odeszły na podstawie art. 50, 50a, 50e, 184 ustawy emerytalnej oraz art. 88 Karty Nauczyciela (art. 1 projektu). Tych osób wyrok TK bezpośrednio nie dotyczył.

Należy jednak zwrócić uwagę, że Wyrok TK (sygn. akt P 20/16) brzmi: „Art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 r. poz. 39), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.” W cytowanym Wyroku TK jest mowa o nabyciu prawa do emerytury, a nie o złożeniu wniosku. Natomiast, w projekcie ustawy, w art. 1 zaproponowano zapis, że w ustawie dokonuje się zmian w art. 25 przez dodanie art. 1ba po art. 1b o treści: „1ba. Przepisu ust. 1b nie stosuje się do ubezpieczonych, którzy pobrali emeryturę na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 r., a uprawnienie do emerytury, o której mowa w art. 24, uzyskali po 2012 r.”.

Zapis „którzy pobrali emeryturę na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 r” - jest problematyczny na tle wyroku TK, ponieważ stanowi warunek w nieuprawniony sposób ograniczający zakres tego orzeczenia.

Kobieta urodzona w 1953 roku, która 1 lipca 2012 roku przeszła na wcześniejszą emeryturę na podstawie wniosku złożonego 5 czerwca 2012 roku – będzie objęta zakresem proponowanego przepisu. Kobieta urodzona w 1953 roku, która 1 lipca 2012 roku przeszła na wcześniejszą emeryturę na podstawie wniosku złożonego 6 czerwca 2012 – już nie.

Uzasadnieniem dodania tego warunku – zdaniem twórców projektu – jest posiadanie przez emerytów składających wnioski od dnia 6 czerwca 2012 roku „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną”.

Przyjęte przez twórców projektu założenie - że emerytki urodzone w 1953 r. roku miały realną szansę, aby 6 czerwca 2012 r. roku mieć wiedzę o zastawionej przez ustawodawcę „pułapce” art. 25 ust. 1b – jest wątpliwe.

Data 6 czerwca 2012 roku to data publikacji w Dzienniku Ustaw znowelizowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Realnie oceniając sytuację w tym momencie posiadaczami „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną” byli wyłącznie twórcy procesu legislacyjnego. Nawet gdyby obywatele już w dniu publikacji w Dzienniku Ustaw przystąpili do czytania i analizowania zapisów nowej ustawy emerytalnej, to posiadaczami „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną” mogli się stać dopiero po pewnym czasie przyswojenia znaczenia uchwalonej przez Sejm i Senat regulacji.

Dzień publikacji ustawy to data, od której stało się dostępne źródło wiedzy, ale w żadnym wypadku nie można twierdzić, że przyszli emeryci stali się w tym dniu posiadaczami tej wiedzy. Pierwsze informacje na temat nowelizacji i jej skutków pojawiły się w przestrzeni publicznej dopiero późną jesienią 2012 roku. ZUS oficjalnie zakomunikował o skutkach znowelizowanej ustawy emerytalnej - w tym o art. 25 ust. 1b – dnia 2 stycznia 2013 roku, a więc następnego dnia po jej wejściu w życie. I tę datę można uważać jako moment posiadania realnej, czyli „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną”.

Należy także zwrócić uwagę jak w praktyce wygląda proces przechodzenia na emeryturę - decyzję o przejściu na emeryturę przyszły emeryt musi, z co najmniej kilkumiesięcznym wyprzedzeniem, uzgodnić z pracodawcą (co nie wynika z obowiązującego prawa ale normalnej praktyki funkcjonowania pracowników i pracodawców) więc praktycznie wszystkie wnioski złożone w okresie od 6 czerwca do końca 2012 roku to skutki decyzji podjętych w okresie, w którym nie było żadnej wiedzy o skutkach art. 25 ust. 1b.

Podsumowując: NSZZ „Solidarność” wskazuje na potrzebę rozważenia objęcia przedmiotową regulacją także kobiet, które przeszły na wcześniejszą emeryturę na podstawie wniosku złożonego po 6 czerwca 2012 r.

Należy także bezwzględnie wydłużyć okres 3 miesięcy jako przewidziany na złożenie wniosku (art. 2 projektu). Mamy tu do czynienia z osobami starszymi, często przewlekle chorymi, o ograniczonej zdolności do szybkiego działania i wskazany w projekcie okres 3 miesięcy jest zdecydowanie zbyt krótki.

Zaproponowana przez Senat nowelizacja ustawy o emeryturach i rentach z FUS będąca konsekwencją wyroku TK pozwala na szerszy komentarz dotyczący częstotliwości zmian w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych i możliwości „przystosowania” się adresatów podejmowanych decyzji legislacyjnych.

Zdaniem NSZZ „Solidarność”, jest kwestią poważnie wątpliwą (w świetle art. 2 Konstytucji RP i zasady zaufania obywateli do państwa) czy osoby z wcześniejszych roczników 1949-1952 miały realną wiedzę i możliwość dostosowania się do skutków zmian legislacyjnych polegających na wprowadzeniu art. 25 ust.1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zasada zaufania obywateli do państwa musi realistycznie zakładać, że odbiorcy normy potrzebują czasu aby przyswoić w pełni konsekwencje zmian legislacyjnych. Dopiero po okresie „przyswajania” skutków nowych regulacji można mówić o w pełni autonomicznych i swobodnych decyzjach ubezpieczonych.

Trybunał Konstytucyjny, w uzasadnieniu wyroku sygn. akt P 20/16 wskazał, że wprowadzenie art.25 ust.1b wiązało się z szeregiem wątpliwości, nie tylko wobec kobiet z rocznika 1953, ale innych, które spełniły przesłanki do uzyskania emerytury powszechnej do końca 31 grudnia 2012 r.

Również Biuro Legislacyjne Senatu w swojej opinii z 10 grudnia 2013 r., zwracając uwagę na art. 2 Konstytucji, stwierdziło, że uzasadnione byłoby przywrócenie dotychczasowych regulacji - wobec emerytów, którzy przeszli na wcześniejszą emeryturę, nie mając wiedzy, że w przyszłości spowoduje to pomniejszenie ich zwykłej emerytury.

Jest więc kwestią otwartą potrzeba dalszych prac nad usunięciem z porządku prawnego skutków wprowadzenia w życie art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Prezydium KK zwraca także uwagę na fakt, że przekazany do konsultacji senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (druk senacki nr 12), ma identyczne brzmienie, jak projekt skierowany do konsultacji przez Senat poprzedniej

kadencji (druk senacki nr 1175). Dowodzi to niestety tego, że proces konsultacji istotnych społecznie zmian przepisów jest jedynie sztuką dla sztuki. Pomimo licznych uwag co do zaproponowanego przez Senat sposobu realizacji wyroku TK, nowy projekt skierowany do konsultacji nie zawiera żadnych zmian, a Izba Wyższa nie podjęła żadnej refleksji nad uwagami do projektu.

Gdańsk, 9 grudnia 2019 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Zydorek